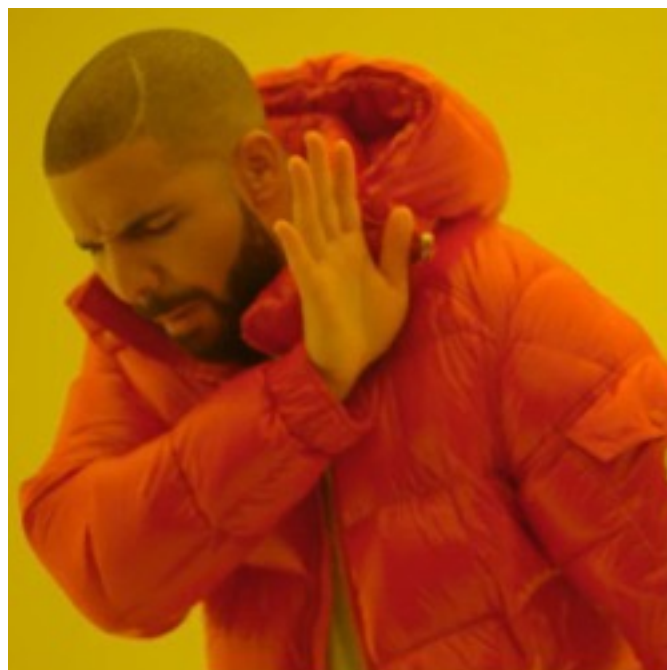

Calculatoare Numerice (2)

- Cursul 9 –

ILP & Superscalar

Facultatea de Automatică și Calculatoare
Universitatea Politehnica București

Performance
by
parallelism

Performance
by
pipelining

Din episoadele anterioare

- Sistemele moderne de memorie paginată pun la dispoziție:
  - Translație, Protecție, Memorie Virtuală.
- Informațiile legate de translație și protecție stocate în tabele de pagini, ținute în memoria principală
- Informațiile legate de translație și protecție caching în “translation-lookaside buffer” (TLB) pentru a permite translatarea + verificarea protecției într-un singur ciclu de ceas, în majoritatea cazurilor
- Memoria virtuală interacționează cu design-ul memoriei cache

Complex Pipelining: Motivație

Banda de asamblare devine complexă atunci când avem nevoie de performanță mărită pentru:

- Unități floating-point cu latență mare sau care sunt doar parțial în b.a.
- Sisteme de memorie cu timp variabil de acces
- Unități aritmetice și de memorie multiple

Floating-Point Unit (FPU)

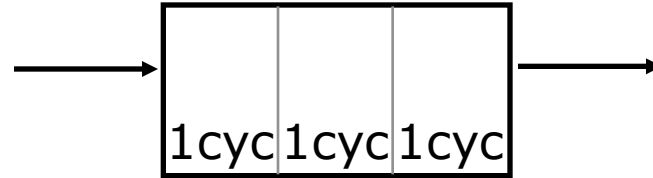

- Mult mai mult hardware decât o unitate pe întregi
  - Single-cycle FPU nu este o idee fezabilă
- E comun să avem mai multe FPU-uri
- E comun să avem diferite tipuri de FPU-uri: Fadd, Fmul, Fdiv, ...
- Un FPU poate să fie în b.a., parțial în b.a. sau fără b.a.
- Pentru a folosi concurent mai multe FPU-uri, trebuie să avem nevoie de o tabelă de registre dedicată (FPR) care să aibă mai multe porturi de citire și de scriere

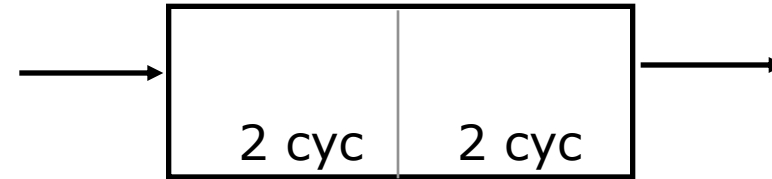

Caracteristici pentru unitățile funcționale

*fully
pipelined*

*partially
pipelined*

Unitățile funcționale au registre interne dedicate b.a.

- ⇒ operanzii sunt memorați atunci când o instrucțiune intră în unitatea funcțională
- ⇒ instrucțiunile următoare pot rescrie tabela de registre în timpul operațiilor cu latență mare

Floating-Point ISA

- Interacțiunea dintre căile de date pentru întregi și floating-point sunt determinate de ISA
- RISC-V ISA
  - tabele de registre separate pentru instrucțiuni FP și cu întregi
    - Singura interacțiune este printr-un set de instrucțiuni tip move/convert (unele ISA nu permit nici măcar asta)
  - load/store separate pentru FPR și GPR, dar ambele folosesc GPR pentru calculul adreselor

Sisteme de memorie reale

Abordări comune pentru îmbunătățirea performanței memoriei:

- Cache-uri - single cycle, mai puțin în cazul unui miss
  - stall
- Memorie pe bancuri – accese multiple la memorie
  - conflicte pe bancuri
- Operații în două faze (separă cererea la memorie de răspuns), majoritatea fără pregătiri inițiale
  - răspunsuri out-of-order

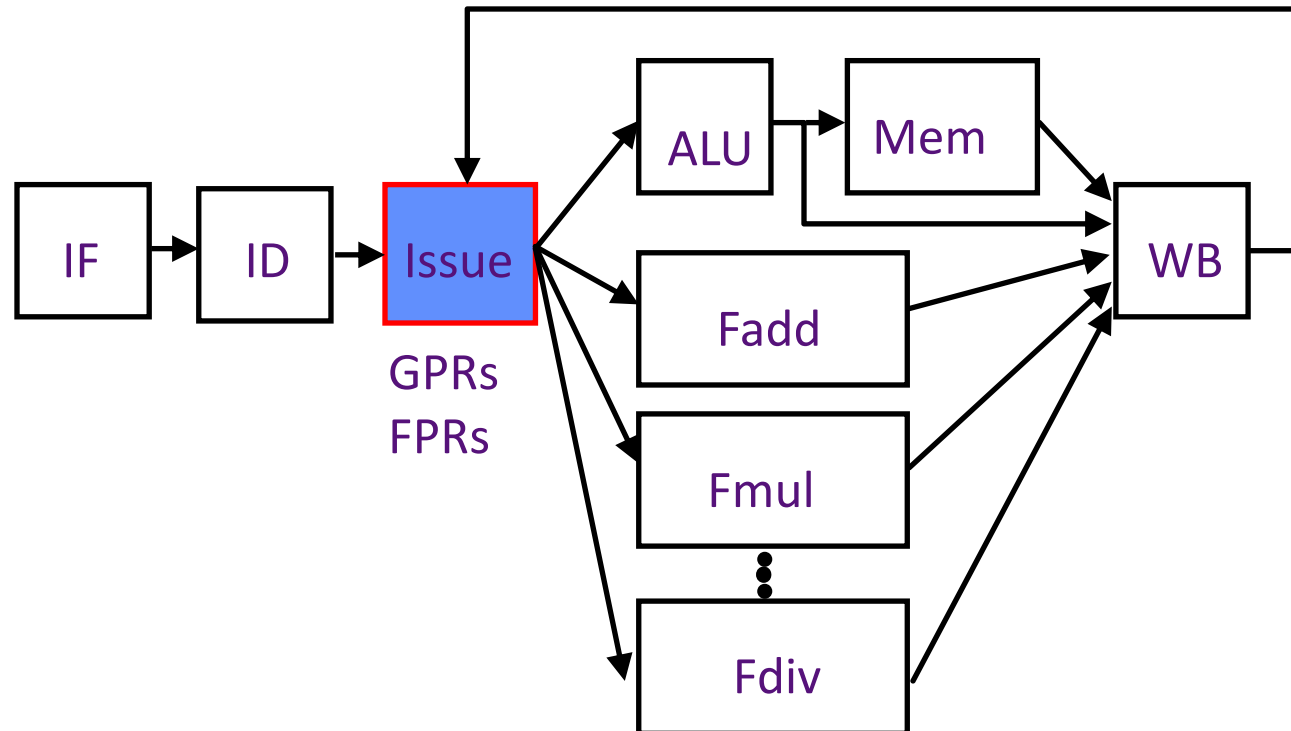
Latența acceselor la memoria principală este de obicei mult mai mare de un ciclu, și de cele mai multe ori, total imprevizibilă

Găsirea unei soluții este o problemă centrală pentru arhitectura calculatoarelor

Probleme în controlul b.a. complexe

- Conflicte structurale în etapa de execuție dacă un FPU sau o unitate de memorie nu este în b.a. și durează mai mult de un ciclu
- Conflicte structurale la write-back datorate latențelor variabile ale diferitelor unități funcționale
- Hazarde la un write out-of-order datorate latențelor diferitelor unități funcționale
- Cum să rezolvăm excepțiile?

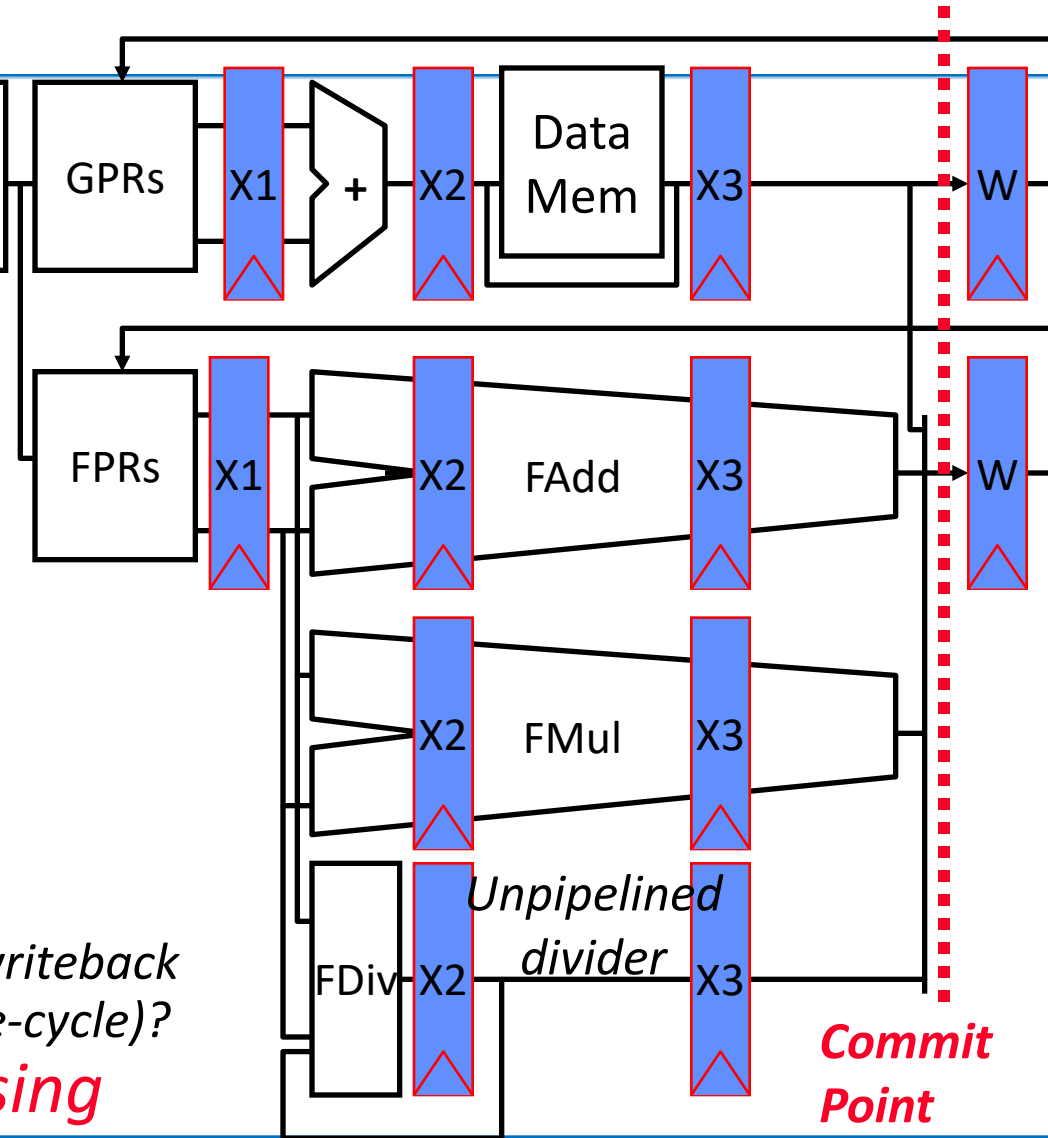

Complex In-Order Pipeline

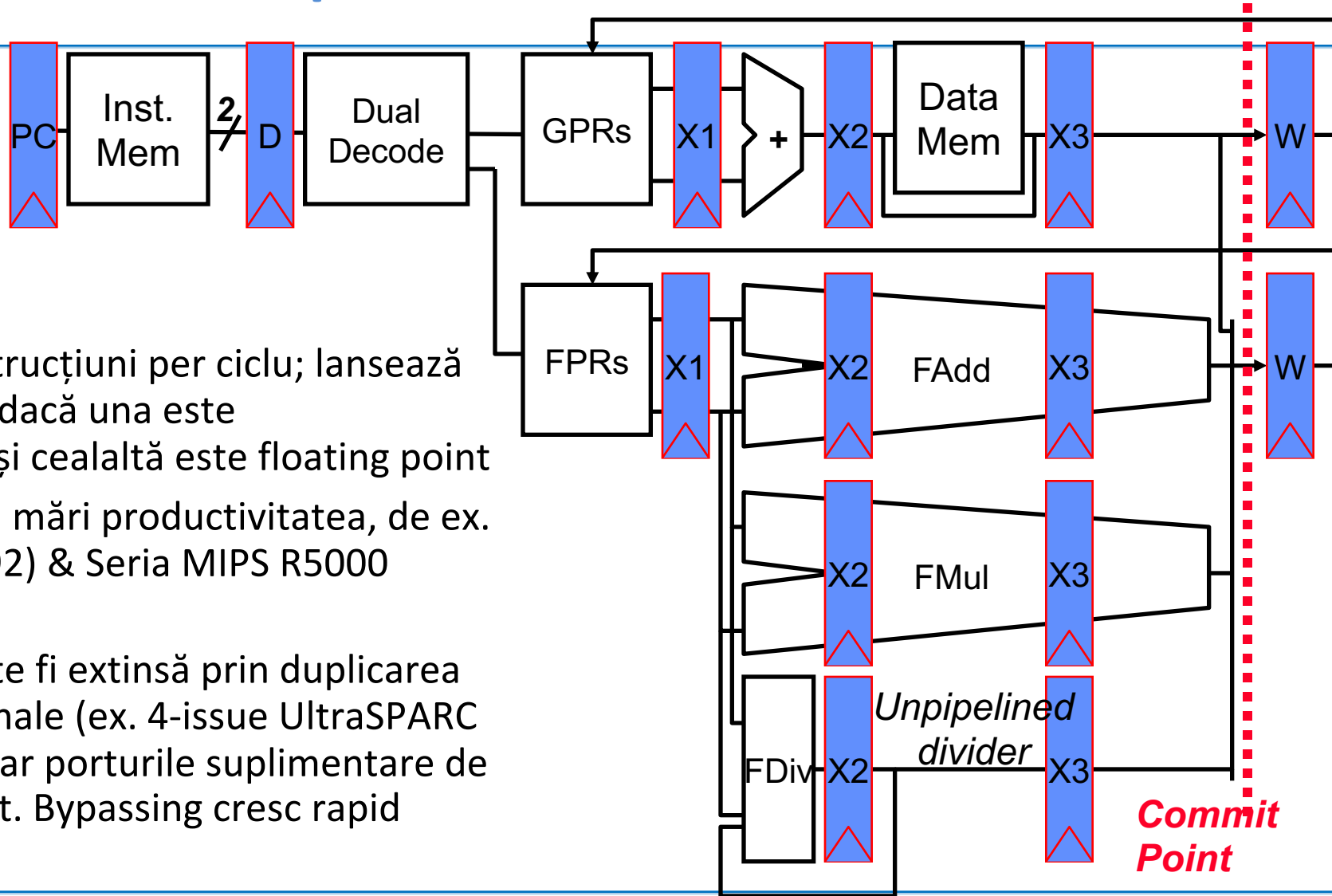
- Întârzie writeback a.î. toate operațiile au aceeași latență la etapa W
  - Porturile de Write nu sunt niciodată supra-aglomerate (one inst. in & one inst. out la fiecare ciclu)
  - Întârzie b.a. la op. cu latență mare ex.: divide, cache miss
  - Tratează excepțiile in-order la commit point

Cum putem să prevenim ca latența mare la writeback să afecteze operațiile simple pe întregi (single-cycle)?

Bypassing

In-Order Superscalar Pipeline

- Fetch la două instrucțiuni per ciclu; lansează ambele simultan dacă una este integer/memory și cealaltă este floating point
- Mod eficient de a mări productivitatea, de ex. Alpha 21064 (1992) & Seria MIPS R5000 (1996)
- Aceeași idee poate fi extinsă prin duplicarea unităților funcționale (ex. 4-issue UltraSPARC & Alpha 21164) dar porturile suplimentare de GPR și costurile pt. Bypassing cresc rapid

Tipuri de hazarde de date

Luați, de exemplu, următorul tip de operație

$$r_k \rightarrow r_i \text{ op } r_j$$

Dependențe de date

$$\begin{array}{l} r_3 \rightarrow r_1 \text{ op } r_2 \\ r_5 \rightarrow r_3 \text{ op } r_4 \end{array}$$

Read-after-Write
(RAW) hazard

Anti-dependență

$$\begin{array}{l} r_3 \rightarrow r_1 \text{ op } r_2 \\ r_1 \rightarrow r_4 \text{ op } r_5 \end{array}$$

Write-after-Read
(WAR) hazard

Dependență de ieșiri

$$\begin{array}{l} r_3 \rightarrow r_1 \text{ op } r_2 \\ r_3 \rightarrow r_6 \text{ op } r_7 \end{array}$$

Write-after-Write
(WAW) hazard

Dependențe de registre vs. memorie

Hazardele de date datorate operanzilor din registre pot fi depistate în etapa de decode, dar hazardele datorate operanzilor din memorie pot fi determinate numai după calculul adresei efective

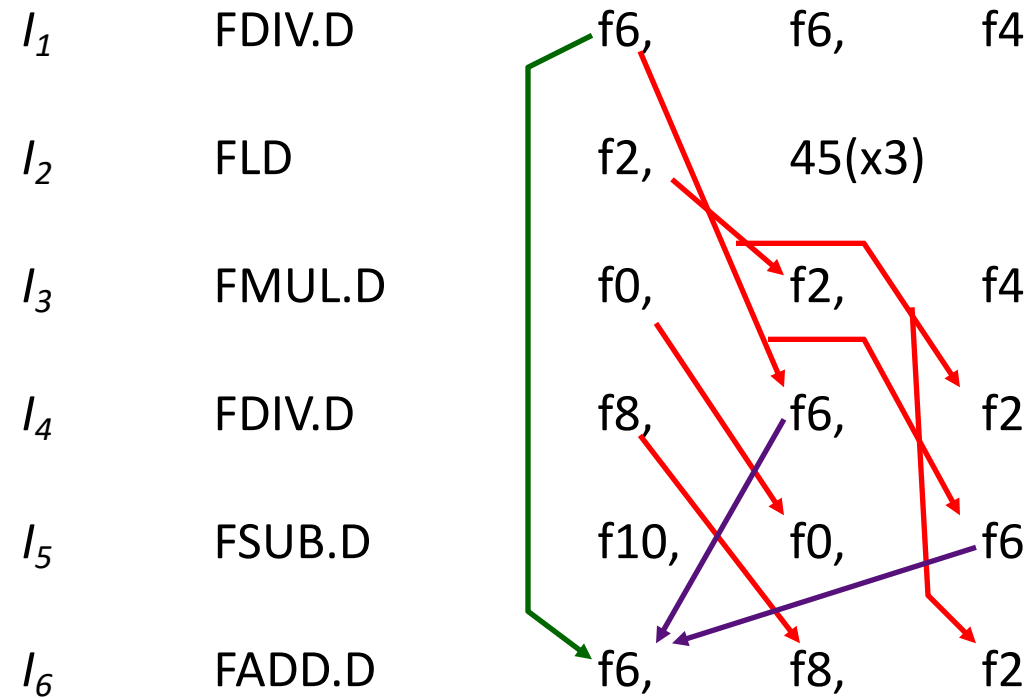
Store: **$M[r1 + disp1] \leftarrow r2$**

Load: **$r3 \leftarrow M[r4 + disp2]$**

Unde apare aici hazardul?

Oare **$(r1 + disp1) = (r4 + disp2)$** ?

Hazarde de date, un exemplu

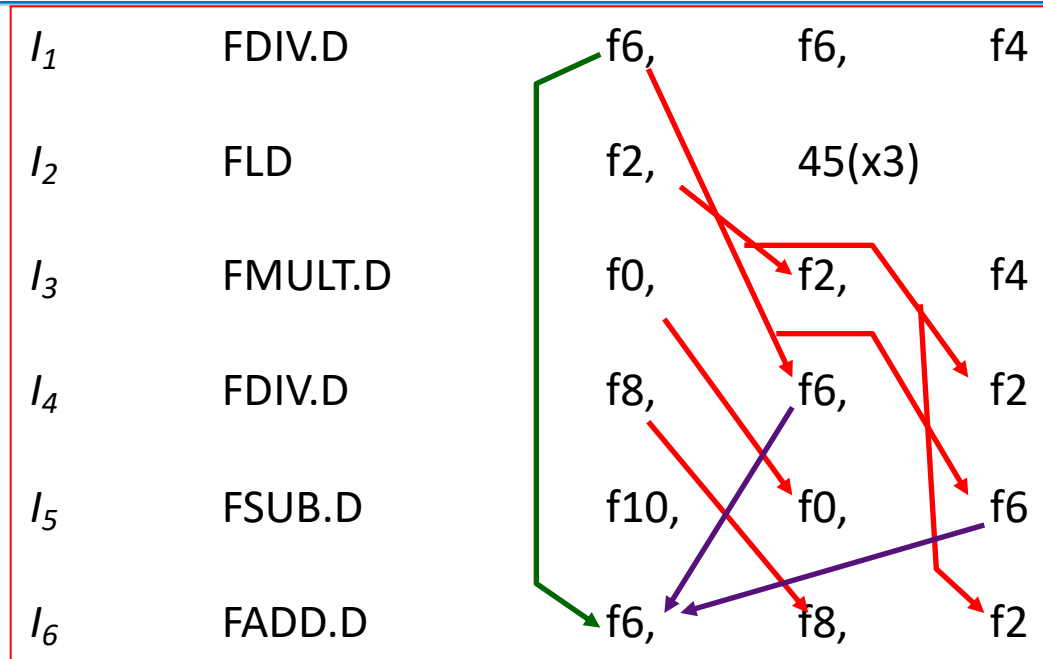

RAW Hazards

WAR Hazards

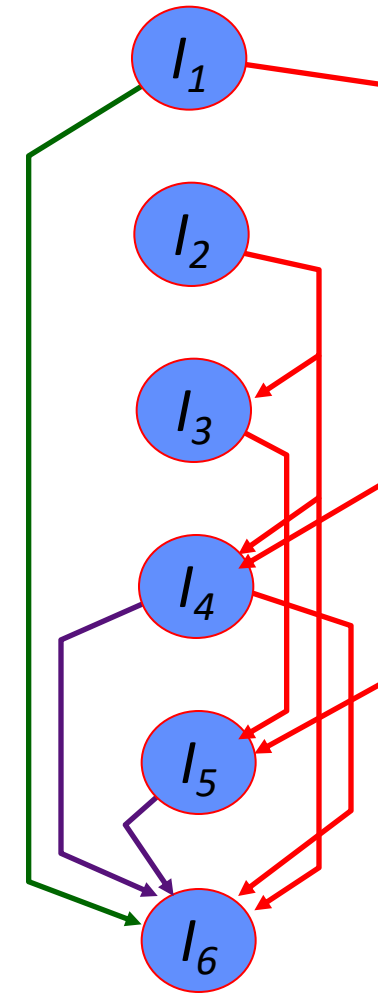
WAW Hazards

Instruction Scheduling

Ordonări valide:

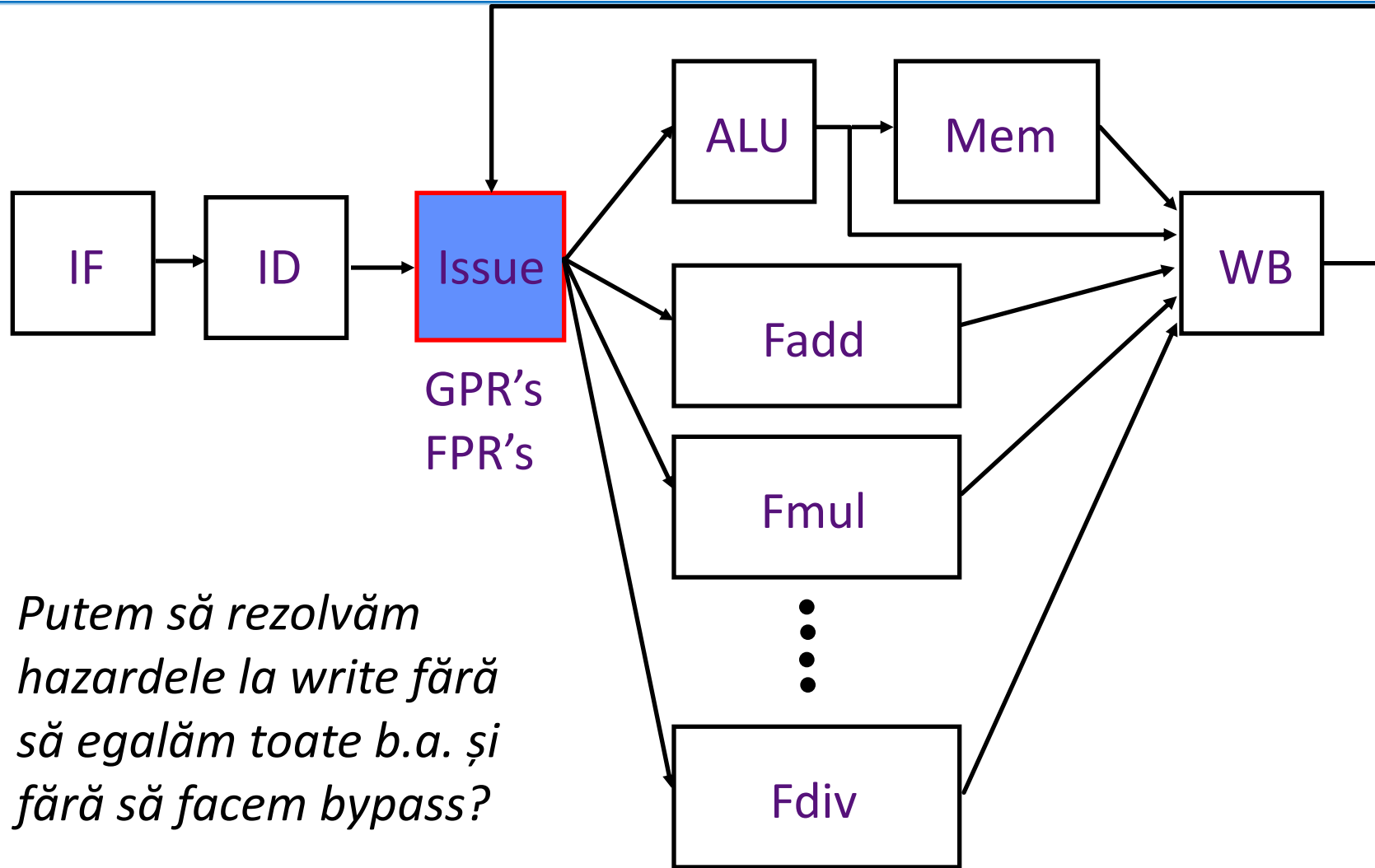
<i>in-order</i>	I_1	I_2	I_3	I_4	I_5	I_6
<i>out-of-order</i>	I_2	I_1	I_3	I_4	I_5	I_6
<i>out-of-order</i>	I_1	I_2	I_3	I_5	I_4	I_6

B.A. Complexe

*Putem să rezolvăm
hazardele la write fără
să egalăm toate b.a. și
fără să facem bypass?*

Când este sigur să lansăm o instrucțiune?

Presupunem că o structură de date ține evidența tuturor instrucțiunilor din toate unitățile funcționale

Trebuie făcute următoarele verificări înainte de a lansa în execuție o instrucțiune:

- Este disponibilă unitate funcțională cerută?
- Sunt disponibile datele de intrare? → RAW?
- Este sigur să scrii la destinație? → WAR? → WAW?
- Există vreun conflict structural în etapa de WB?

Structură de date pentru execuții corecte

Ține evidența tuturor unităților funcționale

<i>Name</i>	<i>Busy</i>	<i>Op</i>	<i>Dest</i>	<i>Src1</i>	<i>Src2</i>
Int					
Mem					
Add1					
Add2					
Add3					
Mult1					
Mult2					
Div					

Instrucțiunea i, la lansare în execuție, consultă tabela

FU available?

check the busy column

RAW?

search the dest column for i's sources

WAR?

search the source columns for i's destination

WAW?

search the dest column for i's destination

Se adaugă o intrare în tabelă dacă nu se detectează nici un hazard

Intrarea este scoasă din tabelă după Write-Back

Simplificarea structurii de date

Presupunem execuție In-order

Presupunem că instrucțiunea nu este trimisă în execuție dacă există un hazard RAW sau unit. funcț. este ocupată, și că operanzii sunt memorați intern de către unit. funcț. la primire:

Instrucțiunea trimisă poate să cauzeze:

WAR hazard ?

NU: Operanzii sunt citați la lansare în execuție

WAW hazard ?

DA: Out-of-order completion

Simplificăm structura de date ...

- Nu avem hazard WAR
  - > nu e nevoie să memorăm src1 și src2
- Nu se lansează în execuție o operație în cazul unui hazard WAW
  - > numele unui registru poate apare cel mult odată în coloana *dest*
- WP[reg#] : vector de biți pentru memorarea regitrelor în care se vor face operații de scriere (Write Pending)
  - Biți setați la lansare și șterși în etapa de WB
  - > Fiecare etapă din b.a. a fiecărei unit. funcț. trebuie să conțină câmpul dest și un flag care să indice dacă acesta este valid “perechea (we, ws)”

Tabelă de scoruri pentru execuție In-order

Busy[FU#] : vector de biți ce indică disponibilitatea FU.

(FU = Int, Add, Mult, Div)

Acești biți sunt hardcodați în FU.

WP[reg#] : vector de biți care să înregistreze dacă scrierile în reg. sunt în așteptare (Write Pending).

Acești biți sunt setați la lansarea în execuție a op. și șterși la Write Back

Unitatea verifică instrucțiunea (opcode dest src1 src2) în tabelă înainte de a o lansa în execuție

FU available?

RAW?

WAR?

WAW?

Busy[FU#]

WP[src1] sau WP[src2]

nu poate apare

WP[dest]

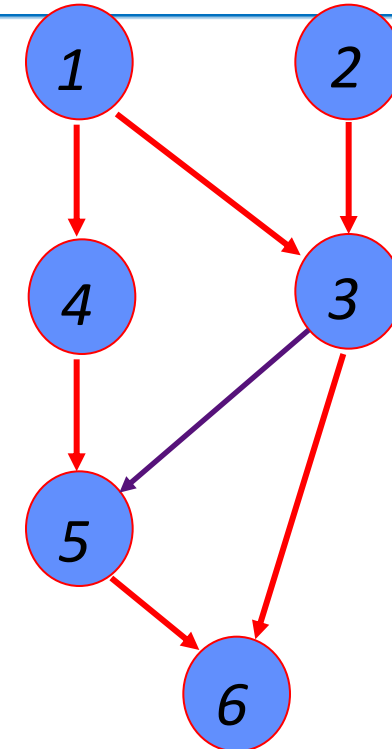
Dinamica tabelii de scoruri

	Functional Unit Status					Registers Reserved for Writes	
	Int(1)	Add(1)	Mult(3)	Div(4)	WB		
t0	I_1			f6			f6
t1	I_2 f2			f6			f6, f2
t2					f6	f2	f6, f2 I_2
t3	I_3		f0			f6	f6, f0
t4			f0			f6	f6, f0 I_1
t5	I_4			f0 f8			f0, f8
t6					f8	f0	f0, f8 I_3
t7	I_5	f10				f8	f8, f10
t8						f8 f10	f8, f10 I_5
t9						f8	f8 I_4
t10	I_6	f6					f6
t11						f6	f6 I_6

I_1	FDIV.D	f6,	f6,	f4
I_2	FLD	f2,	45(x3)	
I_3	FMULT.D	f0,	f2,	f4
I_4	FDIV.D	f8,	f6,	f2
I_5	FSUB.D	f10,	f0,	f6
I_6	FADD.D	f6,	f8,	f2

Limitările execuției In-Order: un exemplu

					<i>latency</i>
1	FLD	f2,	34(x2)		1
2	FLD	f4,	45(x3)		<i>long</i>
3	FMULT.D	f6,	f4,	f2	3
4	FSUB.D	f8,	f2,	f2	1
5	FDIV.D	f4,	f2,	f8	4
6	FADD.D	f10,	f6,	f4	1

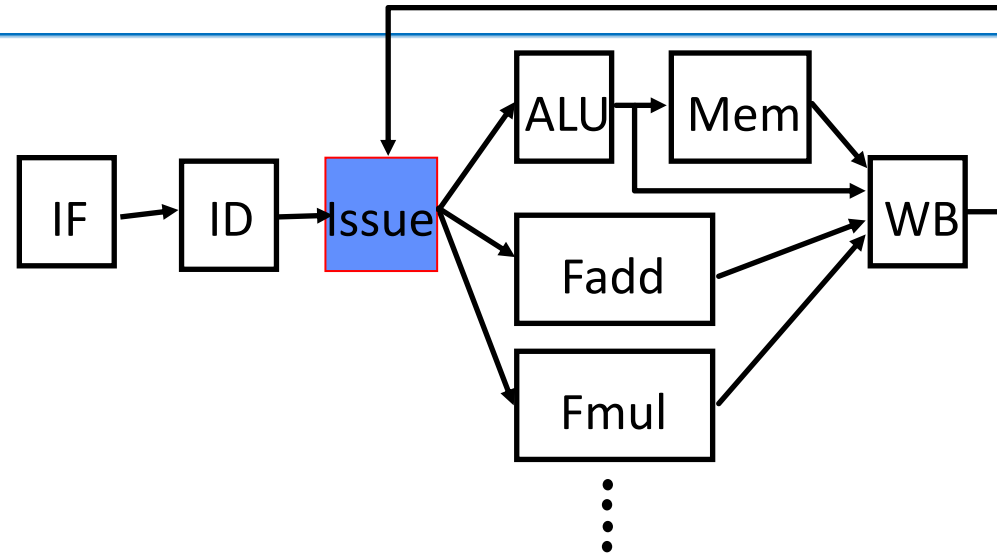

In-order: 1 (2, 1) . . . . . 2 3 4 4 3 5 . . . . 5 6 6

Restricțiile execuției In-order previn ca
instrucțiunea 4 să fie lansată

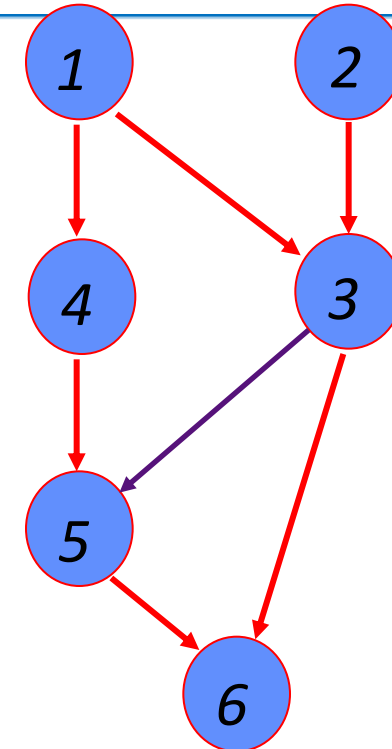
Execuția Out-of-Order

- Buffer-ul din etapa Issue ține mai multe instrucțiuni care așteaptă lansarea în execuție.
- Decode adaugă instrucțiunea următoare la buffer dacă este loc și dacă instrucțiunea nu cauzează un hazard WAR sau WAW.
  - Notă: WAR este posibil deoarece execuția este out-of-order (WAR nu era posibil pentru in-order cu memoriarea operanzilor în FU)
- Orice instrucțiune din buffer pentru care hazardele RAW sunt rezolvate, poate fi lansată. La write back (WB) se pot introduce în buffer noi instrucțiuni.

Limitări: In-Order și Out-of-Order

					<i>latency</i>
1	FLD	f2,	34(x2)		1
2	FLD	f4,	45(x3)		<i>long</i>
3	FMULT.D	f6,	f4,	f2	3
4	FSUB.D	f8,	f2,	f2	1
5	FDIV.D	f4,	f2,	f8	4
6	FADD.D	f10,	f6,	f4	1

In-order: 1 (2,1) . . . . . 2 3 4 4 3 5 . . . 5 6 6
 Out-of-order: 1 (2,1) 4 4 . . . . . 2 3 . . 3 5 . . . 5 6 6

Execuția Out-of-order nu ne aduce o îmbunătățire semnificativă!

NICE TRY

BUT NO

Câte instrucțiuni pot fi ținute în b.a.?

Care dintre proprietățile ISA limitează numărul de instrucțiuni din b.a?

Numărul de registre

Execuția Out-of-order de sine stătătoare nu aduce nici o îmbunătățire semnificativă!

Rezolvarea lipsei de registre

B.a. Floating Point nu pot fi umplute de cele mai multe ori cu un număr mic de registre.

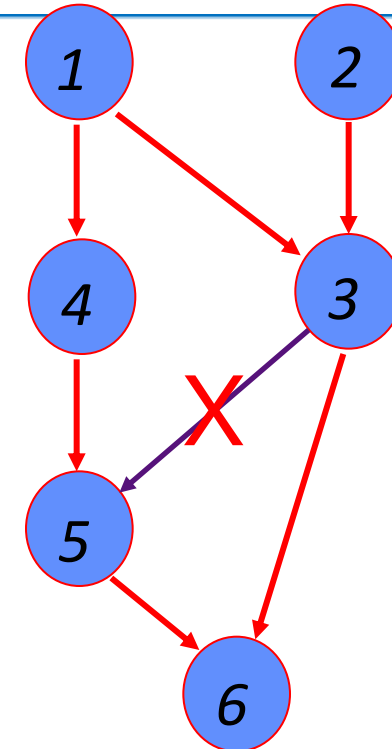
IBM 360 avea doar 4 registre floating-point

Poate o microarhitectură să folosească mai multe registre decât cele specificate în ISA fără să piardă compatibilitatea cu ISA ?

Robert Tomasulo de la IBM a sugerat o soluție ingenioasă în 1967 folosind tehnica *register renaming*

Limitări: In-Order și Out-of-Order

					latency
1	FLD	f2,	34(x2)		1
2	FLD	f4,	45(x3)		long
3	FMULT.D	f6,	f4,	f2	3
4	FSUB.D	f8,	f2,	f2	1
5	FDIV.D	f4' ,	f2,	f8	4
6	FADD.D	f10,	f6,	f4'	1

In-order: 1 (2,1) . . . . . 2 3 4 4 3 5 . . . 5 6 6

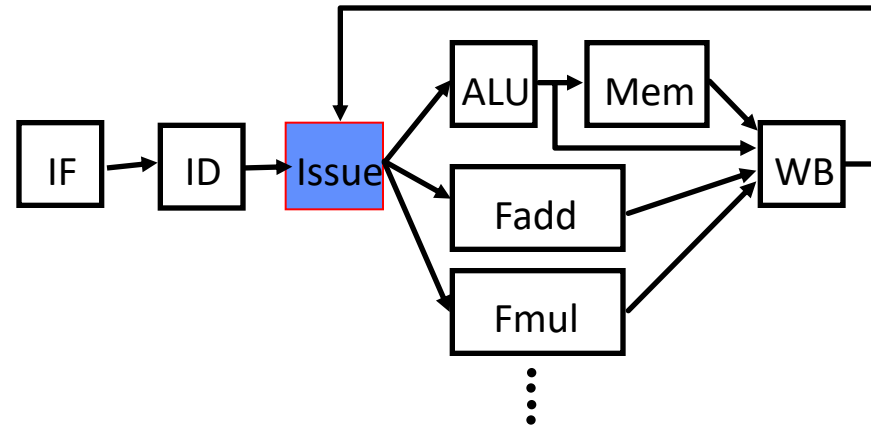
Out-of-order: 1 (2,1) 4 4 5 . . . 2 (3,5) 3 6 6

Orice antidependență poate fi eliminată prin redenumire.

(renaming != spațiu de stocare suplimentar)

*Poate fi făcut în hardware? **DA!***

Register Renaming

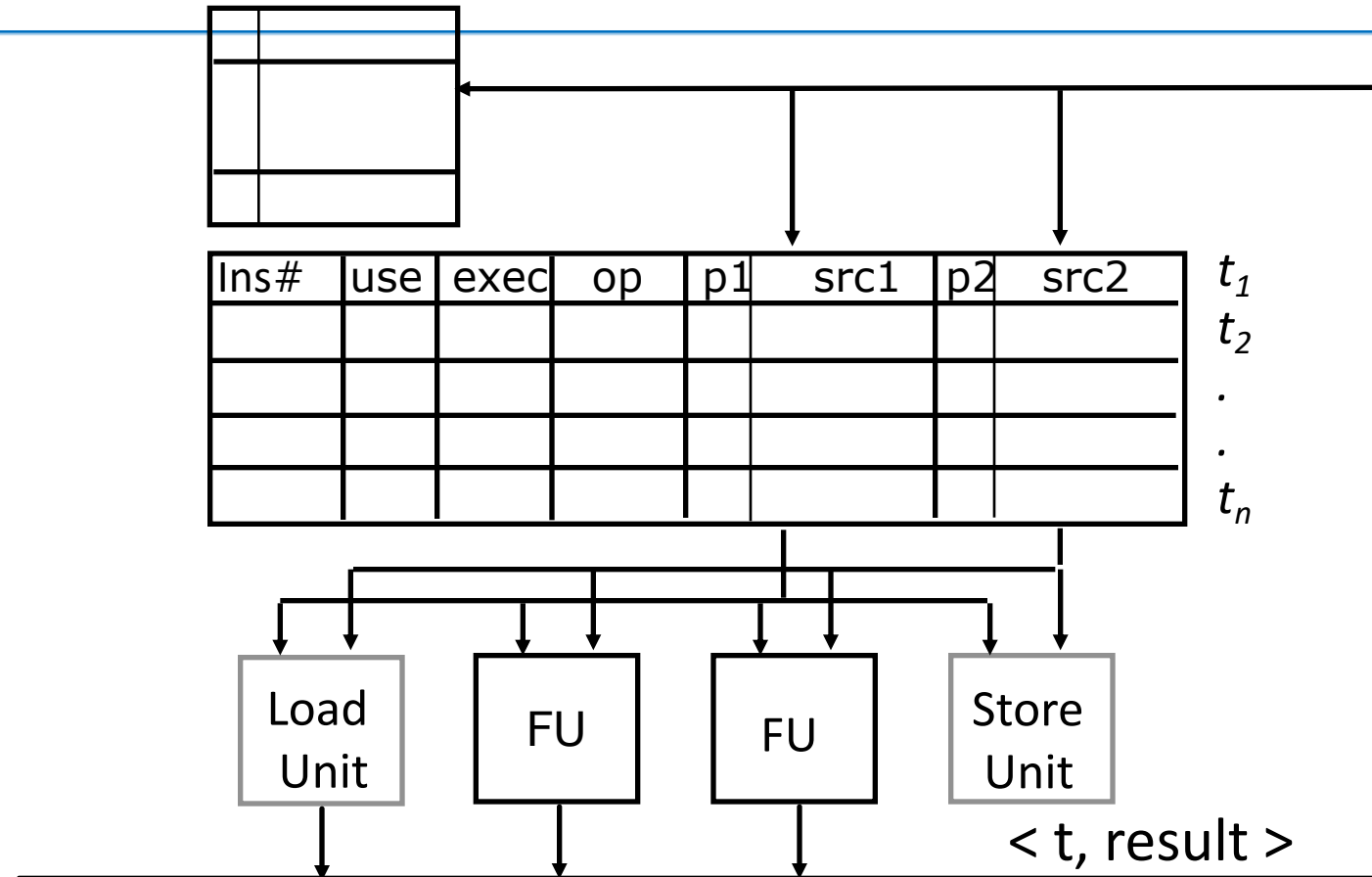

- Etapa Decode face register renaming și adaugă instrucțiunile etapei Issue în instruction ReOrder Buffer (ROB)
  - redenumirea face imposibile hazardele WAR sau WAW
- Orice instrucțiune din ROB al carei hazarde RAW au fost satisfăcute poate fi lansată.
  - Out-of-order or dataflow execution

Structuri folosite la renaming

*Renaming
table &
regfile*

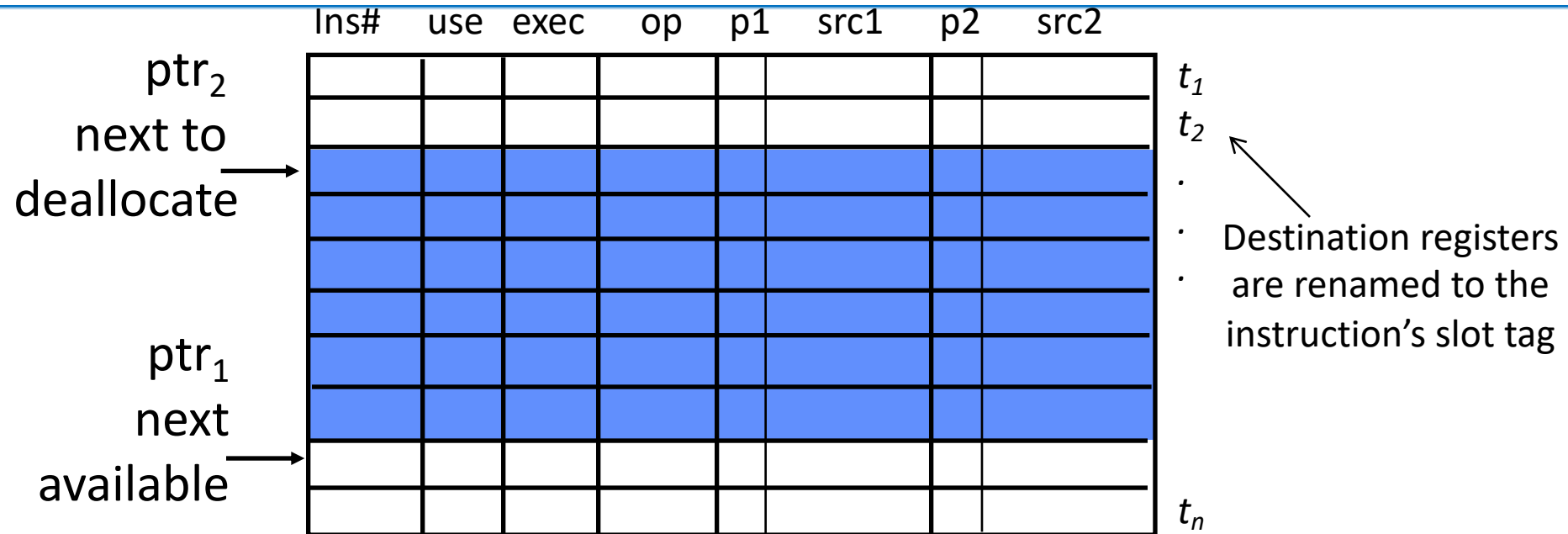
*Reorder
buffer*

- Instruction template (i.e., tag t) este alocat de etapa Decode care asociază acesta cu registrul din tabela de registre
- După execuția instrucțiunii, tag-ul este dealocat

Management-ul Reorder Buffer

ROB este alocat circular

- Bitul "exec" este setat când instrucțiunea începe execuția
- Când o instrucțiune a terminat execuția, bitul "use" este șters
- ptr₂ este incrementat doar dacă bitul "use" este marcat ca liber

Un slot de instrucțiune este gata de execuție când:

- Conține o instrucțiune validă (bitul "use" e setat)
- Nu a început încă execuția (bitul "exec" este liber)
- Ambii operanzi sunt disponibili (p1 și p2 sunt setați)

Renaming & Out-of-order Issue

Un exemplu

Renaming table

	p	data
f1		
f2		v1
f3		
f4		t5
f5		
f6		t3
f7		
f8		v4

data / t_i

Reorder buffer

Ins#	use	exec	op	p1	src1	p2	src2
1	0	0	LD				
2	0	0	LD				
3	1	0	MUL	0	v2	1	v1
4	0	0	SUB	1	v1	1	v1
5	1	0	DIV	1	v1	0	t4

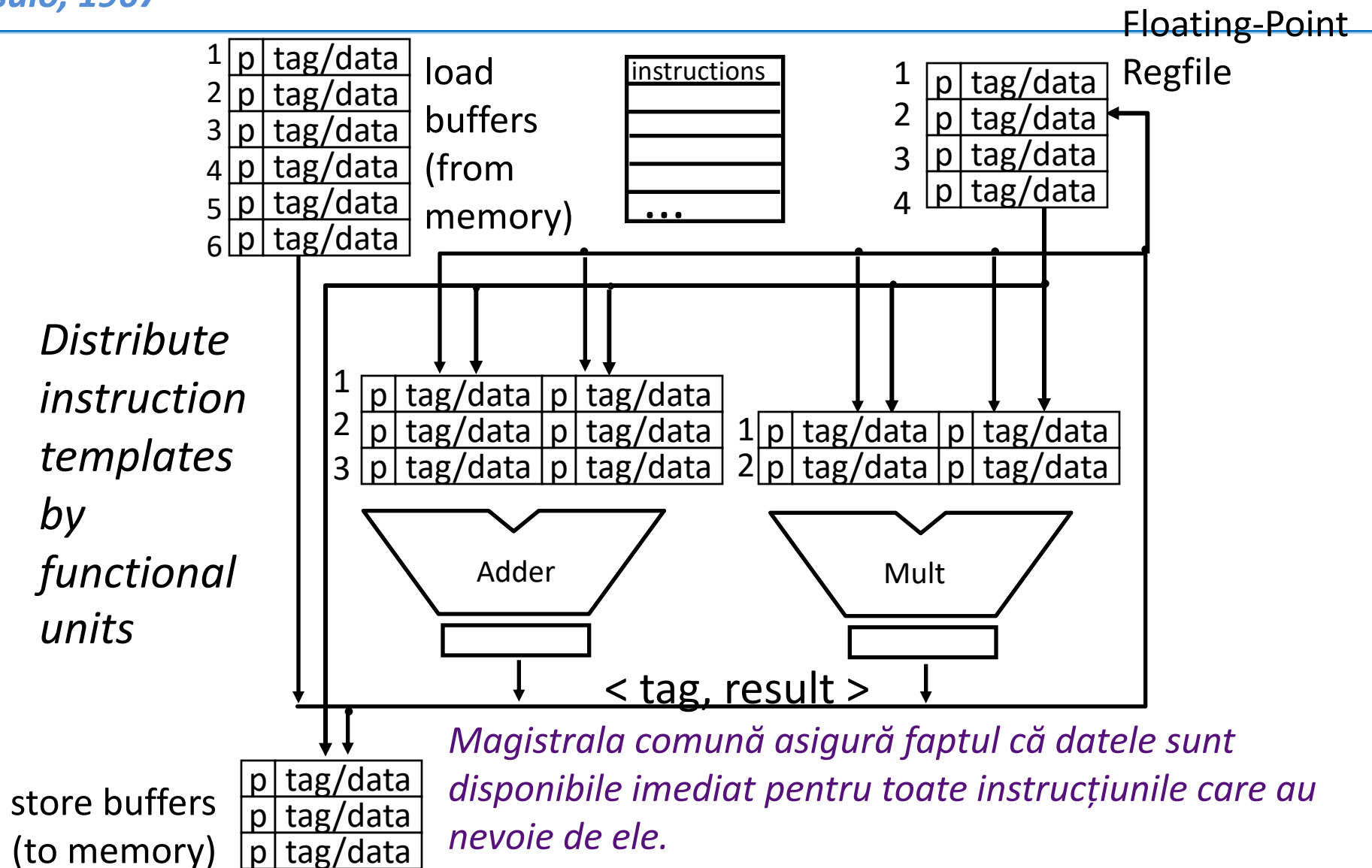
t₁
t₂
t₃
t₄
t₅
.
.

1	FLD	f2,	34(x2)
2	FLD	f4,	45(x3)
3	FMULT.D	f6,	f4, f2
4	FSUB.D	f8,	f2, f2
5	FDIV.D	f4,	f2, f8
6	FADD.D	f10,	f6, f4

- Când sunt tag-urile înlocuite de date?
Oricând o unit. funcț. produce date
- Când poate fi reutilizat un nume?
La terminarea execuției unei instrucțiuni

IBM 360/91 Floating-Point Unit

R. M. Tomasulo, 1967

Eficiență?

Register Renaming și Out-of-order execution au fost implementate prima dată în 1969 la IBM 360/91 dar nu au apărut în modelele următoare până în anii 90.

De ce ?

Motive

- 1.Eficiente doar pentru o clasă foarte mică de programe
- 2.Latența memoriei era o problemă mult mai mare
- 3.Excepțiile nu sunt precise!

Încă o problemă trebuia rezolvată mai întâi

Transferul controlului

Acknowledgements

- These slides contain material developed and copyright by:
  - Arvind (MIT)
  - Krste Asanovic (MIT/UCB)
  - Joel Emer (Intel/MIT)
  - James Hoe (CMU)
  - John Kubiatowicz (UCB)
  - David Patterson (UCB)
- MIT material derived from course 6.823
- UCB material derived from course CS252

